

БАБА ВАЛЕНТИНА НА ДЗВІНИЦІ - 85 РОКІВ

Жителька села Малі Дорогостаї Валентина Павлівна Розум, яка цьогоріч відсвяткувала 91-й рік народження, попри свій поважний вік — головний дзвонар у селі. А з її дзвонарським стажем мало хто зрівняється в Україні, адже опанувати церковний передзвін малодорогостаївка почала ще у шестирічному віці. Нині ж у її «репертуарі» - сотні різновидних трепетних мелодійностей. А ще із бабою Валентиною мало хто зрівняється за пішим стокілометровим ходінням на прощу до Почаївської лаври — загалом двадцять чотири рази!

Як дзвони побраталися із гільзами

- Здавна заведено, що на свято Пасхи кожен, хто має бажання, може видзвонувати на церковній дзвіниці, як хоче і скільки хоче, - розповідає Валентина Павлівна, - отож, будучи ще дитиною, я з особливим нетерпінням чекала Великодня, щоб досхочу надзвонитися. Водночас це не була забавка, бо хотілося із міді вибити не просто звук, а мелодію. На моє щастя, трапився у цій благодатній справі достойний учитель - дід Сянько. Найперше він мене навчив управляти двома маленькими дзвонами, потім - трьома. Нині я зазвичай використовую чотири дзвони - два великі, два менші. А був час (це після війни), коли на дзвіниці можна було створити передзвін із десятка предметів. Діло в тому, що сільські дядьки понавищуковували на полях чимало снарядних гільз і почепили їх на дзвіниці. Одна з них була просто унікальна - німецька. За довжиною до півтора метра, за шириною така, що, здавалося, дитина у ній може сховатися, за звуком - чиста і напрочуд голосна. Проте не довго гільзам довелося бити дзвонами. Партейні розпорядилися познімати їх із балки. Вони і на дзвони «замохувалися», але побоюлися людського гніву.

Загалом через дзвонарство у баби Валентини склалися особливі стосунки із владою.

У радянський час її декілька разів викликали до райкому партії, аби змусити «не будоражити народ». Одного разу навіть кадебісти запросили жінку до своїх апартаментів - мовляв, ще хоч раз посеред тижня на релігійне свято задзвонити у дзвони, відправимо до Сибіру. Але навіть такі залякування не відчужили малодорогостаївку від благородного дійства.

Обірваний передзвін... за Брежнєвим

- А ось одного разу я навіть комуністам стала у пригоді, - напівжартома, напівсерйоз каже Валентина Розум, - це було у 1982 році під час похорону Брежнєва. Прийшли до мене додому із сільради і заявляють, щоб я, коли Брежнєва опускати муть у домовину, вибила траурний дзвін. Видно, така вказівка була дана по всій країні. І це правильно, адже хай ти навіть цар чи президент, а в останню путь повинен відійти по-християнськи. Отож стою я на дзвіниці, а під дзвіницею - партейні. Вони мали дати мені сигнал, коли починати дзвонити. Чую - починай. А я як дьоргну за шнура - він взяв і несподівано обірвався. Звичайно, шнур був давній, сперхлий, ненадійний... Але ж треба так трапитися, щоби підвів у такий найвідповідальніший момент, у поминальну мить за такою званою людиною... Від партейних я тоді добряче наслушалася всяких нападок. Мовляв, якщо за простим смертним, то дзвони можуть дзвонити, а якщо за генсеком, то без казусу не може обійтися. А що я вдію - напевно, то все не-випадково - щоби труна із тілом Брежнєва гепнула у домовину, щоби шнур обірвався. Як-не-як, але саме при «царюванні» цього правителя було найбільше гоніння на церкви, на віруючих...

До Почаївської лаври - 24 рази навпрошки

- Найбільше мені до вподоби, коли дзво-

нами зустрічаєш хресні ходи, - зізнається найстарша дзвонарка Рівненщини, - перший із таких хресних ходів мені довелося величати ще у довоєнний час, тоді монашки принесли до нашого храму ікону «ЦАР світу». На щастя, попри війну, попри комуністичну наругу, ця ікона збереглася у церкві до сьогодні. Радію також від того, що й сама із святих місць принесла до Дорогостаїв декілька образів. Так, саме принесла, а не привезла, бо так було здавна прийнято - ходити на прощу пішки. Якщо ж для прикладу взяти Святу Почаївську лавру, то до неї я прямувала аж двадцять чотири рази. Хотілося б ще і двадцять п'ятих. Але це, на жаль, неможливо. Ноги не донесуть, бо вже й на дзвіниці по крутих сходах не виходжу, а вилажу із трудом. А раніше, особливо у молодості, душа від такого маршу просто раділа. Підходжу, бувало, до Почаєва, а назустріч починають дзвони дзвонити. Мимоволі наївно думаю, що то у мою честь. Мимоволі, уже не наївно, починаю вловлювати кожну нотку. А повернувшись додому, обов'язково пробую відтворити почаївський передзвін для односельців. Вони зачasti завмирають, слухаючи дзвонів мелодії, - і це для мене найвища насолода. Бо ж у таких випадках святий звук, перш, ніж вознестися до небес, проходить через людську душу.

Наразі, попри цю радість, баба Валентина непокоїться іншим - що нікому передати дзвонарську справу. Мовляв, ще не знайшовся той достойний, який не фальшивив би, не кривився душею, вибираючи дзвонарство як долю. Зрештою, з даного приводу баба Валентина вбачає й втішний нюанс: «Мабуть, Господу угодна, щоб дзвонили я до ста років». А чому б і ні. Тоді точно Україна в особі Валентини Розум мала б винятковий приклад відданості дзвонарській справі.

Євген МЛИН.